

NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK TÖRTÉNETE

Király volt-e avagy nem volt király Svatopluk?

Steinhübel, Ján: *Bol alebo nebol Svätopluk kráľom? = Historický časopis. 61. r. 2013. 4. no. 671-696. p.*

Ján Steinhübel tanulmánya válasz Martin Homza professzor ugyanezen folyóiratban megjelent cikkére. A köztük kiobbant vitát a pozsonyi várban felállított monumentális Svatopluk szobor talapzatába vésett felirat váltotta ki, amely tényként hirdette: „Svatopluk a régi szlovákok királya”. A cikk írója a szlovák parlament elnöke megbízásából szakvéleményt készített az említett felirat kapcsán, amelyben történelmi tényekkel alátámasztva megcáfolta a nagymorva uralkodó király voltát. Homza e szakvéleményen felháborodva politikai és ideológiai elfogultsággal vádolta meg Steinhübelt.

Steinhübel e cikkben lépésről lépésre dönti meg Homza elfogult, tényként kezelt állításait. Úgy véli, Homza önkényesen teremtette meg azt a dogmát, miszerint Svatopluk uralkodásának kezdetétől fogva király volt a Nyitrai Fejedelemségben. Ezt a megállapítást kizárólag a „rex” titulusra összpontosítva, a történelmi forrásokban fellelhető egyéb rangokat szinte teljesen figyelmen kívül hagyva tette meg. Steinhübel érveit teljesen kiforgatja, és a fontosabb helyeken megkerüli, azaz csak azt veszi figyelembe, ami az ő elképzelésének felel meg.

A cikk írója Homza nézeteit kaotikusnak titulálja, hiszen először azt állítja, hogy Svatopluk már uralkodásának kezdetétől (846-tól) a Nyitrai Fejedelemség királya volt, majd később kijelenti, hogy a királyi titulus 869 és 885 között keletkezett. Ám ha Svatopluk király volt, e címet örökölnie kellett volna II. Mojmirnak is, aki őt követte a „trónon” és királynak kellett volna lennie II. Svatopluknak is, aki szintén a Nyit-

rai „Királyságban” uralkodott. Homza úgy véli, hogy a 9. századi forrásokban felbukkanó „rex” titulus automatikusan királyt jelent, s erre alapozza a kritikáját. A „rex” titulust a mai szlovák nyelvben és más szláv nyelvekben is „király”-ként fordítják, de a mai nyelvhasználat merőben eltér a Svatopluk korára jellemző nyelvhasználatától. Az egyetlen „rex” Svatopluk korában, Pannóniában és Nagymoráviában a frankok „rex”-e volt, és bár egy pápai levél (885-ből) és a korabeli Regino krónikaíró Svatoplukot két alkalommal „rex”-ként említi, mindez még nem jelenti azt, hogy király lett volna. E tekintetben meghatározó szerepet játszik a szláv nyelven, Metod halála után röviddel, Svatopluk korában íródott *Metód élete* című mű, amely három helyen említi a király (*korolb*) címet, de egyszer sem Svatopluk neve mellett. Svatoplukot „*konjězv*”-nek, azaz fejedelemnek titulálja. *Konstantin és Metod életében* is világosan leírják, hogy Svatopluk fejedelem volt. A szerző Svatopluk fejedelmi voltát bizonyítandó további korabeli forrásokból is idéz.

A cikk írója számos tárgyi tévedést is kiemel Homza tanulmányából, többek között azt, hogy Arnulf nem 886-ban, hanem 887-ben vált keleti frank királlyá, I. (Magnus) Géza nem volt „Nagy”, ahogyan azt Homza írta, bár második neve Magnus volt, de ezt nem szokás lefordítani.

Kritikával illeti azt is, ahogyan Homza összehasonlítja I. Svatoplukot I. Istvánnal, amelyből természetesen Svatopluk emelkedik ki győztesen. E győzelemre szerinte a királyi rang elismerését alátámasztó releváns történelmi tények adnak okot. Steinhübel kifejti: I. István király volta megkérdőjelezhetetlen ellentétben Svatoplukéval. I. István királyi koronája a koronázási paláston is látható. Szent István koronázásáról nem csupán a Hartvik-legenda ad hírt, ahogyan azt Homza állítja, hanem a csaknem 20 évvel korábbi Szent István király nagy legendája is. I. István érdemei közé tartozik, hogy kiépítette a történelmi magyar egyházat, amely uralkodása alatt 2 érsekségre és 8 püspökségre tett szert, ellenben Svatoplukkal, akinek a Rasztiszlav kezdeményezésére Moráviába érkező Konstantin és Metod működése nélkül nem lehetett volna érseksége. I. István a legjobb embereit helyezte a püspökségeibe, Svatopluk pedig a nagymorva egyházat Metod érsek halála után Viching kezére adta. István művelt, európai felfogású embereket állított saját szolgálatába, Svatopluk megszabadult a Konstantin és Metod által

kinevelt saját értelmiségétől. István saját pénzt veretett és az általa alapított államot kiterjesztette a Kárpát-medencére, országa ezer évig állott. Szvatopluk birodalma halála után azonnal szétesett.

A tanulmány csatolmányaként teljes terjedelmében olvasható a szakvélemény, amelyet Ján Steinhübel a Szlovák Parlament elnöke számára készített el.

Császári Éva

RESUME

Eszter HERNER-KOVÁCS – Gergely ILLYÉS – Krisztián RÁKÓCZI External votes at the 2014 Hungarian national elections

The Hungarian Parliament introduced the option of preferential naturalization for non-resident Hungarians in 2010 by amending the Act on Hungarian Citizenship. In 2011 the Hungarian Electoral Law was amended as the result of which non-resident Hungarian citizens became enfranchised and thus allowed to vote at the Hungarian national elections. The 2014 Hungarian national elections were the first occasion where newly naturalized non-resident citizens could cast a ballot by postal vote. The results of the elections showed that the governing conservative party alliance of Hungary, Fidesz-KDNP enjoys the unanimous support of non-resident Hungarian citizens.

Gergely ILLYÉS – Krisztián RÁKÓCZI European Parliamentary elections in the Carpathian Basin

The ten years that have passed since the EU-accession of Central European states have shown that EU membership in itself does not guarantee the satisfactory protection of minorities. However, the publicity granted by the European Parliament can foster the more effective representation and promotion of the interest and issues of the minority Hungarian communities living outside of Hungary. The major concern of the 2014 EU elections from the perspective of Hungarian kin-state politics was the number of ethnic (transborder) Hungarians getting elected in the EP, as they will be in charge with the representation of minority Hungarian interest in the next five-year parliamentary term.

Eszter HERNER-KOVÁCS Early parliamentary elections in Serbia in 2014

The early parliamentary election of March 2014 in Serbia brought about the landslide victory of the Serbian Progressive Party. The Progressives gained 158 out of 250 mandates, which provides them a comfortable majority, however, they decided to involve two other parties – the Socialists and the Alliance of Vojvodina Hungarians – in the government. The Alliance of Vojvodina Hungarians obtained 6 parliamentary seats, which has been the best electoral result of the party since the early 1990s. The paper analyses the results of the 2014 Serbian election and speculates about the possible developments of Hungarian-Serbian relations in the next parliamentary term.